

SAJDAK (43) *sb m*

sajdak (33), **sahajdak** (7), **sejdak** (3); *sajdak Mymer*¹, *BartBydg*, *LibMal*, *GliczKsiąż*, *Leop* (3), *StryjWjaz* (4), *PaprPan* (2), *KochPs*, *StryjKron* (3), *KochJez*, *NiemObr*, *KochEpit*, *KochFr* (2), *KochMuza*, *BielSjem*, *PudłFr* (2), *BielRozm*, *Calep* (3), *PowodPr*; *sahajdak ZapWar*, *RejZwierc* (2), *Calag* (3); *sejdak BielKron*; *sajdak : sahadak : sejdak LibLeg* (1:1), *Mącz* (1:-:2).

W *sajdak*: *saj-* (23), *sāj-* (3); *sāj-* *KochEpit*; *saj-* : *sāj-* *StryjKron* (1:2); w *sahajdak* *pierwsze oraz drugie a jasne*; w *sejdak* *e jasne*; -*åk*.

sg *N sajdák* (14). ◇ *G sajdáka* (2). ◇ *A sajdák* (11). ◇ *I sajdáki(e)m* (4). ◇ *L sajdáku* (3). ◇ *pl N sajdáki* (2). ◇ *G sajdák(o)w* (2). ◇ *D sajdák(o)m* (1). ◇ *A sajdáki* (2). ◇ *I sajdákami* (1), *sajdáki* (1) *StryjWjaz* (1:1).

Sł stp brak, Cn notuje, Linde XVI – XVII i XIX w.

1. *Skórzany lub drewniany pokrowiec na łuk i strzały (z rus. саадакъ ← tur. sadok); pharetra Mymer*¹, *BartBydg*, *Vulg*, *Calag*, *Calep*, *Cn*; *corytus Calep*, *Cn*; *theca seu repositorium sagittarum BartBydg*; *scranteum Mącz* (42) : *ZapWar* 1523 nr 2225; *Mymer*¹ 15; *BartBydg* 113; *LibLeg* 11/97; *Leop Ez* 27/11; *iechał mu [kniaziowi] po prawey łronie Scheal Krol Tátárki [...]* miał *Seydak* przypáány. *BielKron* 435; *Pharetratus, qui pharetram fert, S Seydakiem yeżdżący. Mącz* [297]a; *Scranteum, pellem vocant in qua sagittae reponuntur, Sáydak Mącz* 374a, [297]a; *Bo dałzli myfliwemu lutnią/ [...] biały głowie ołtrogi/ álchimiście fáháydak/ tedy tho żadnemu s tych nie będą wdzięczne vpominki RejZwierc* 97v; *Sáydaki złotem/ srebrem s proporcy fie łłniály StryjWjaz* B3, B2v [2 r.]; (*nagł*) *Iákub Pretwic z Gáwron [...]* (-) *Z Diogenelem obá w iedney łzkole byli/ Y iednákie im zmyłły Bogowie łprawili/ [...] Ten do piorá był chćiwý á náłz do fáydaká PaprPan* H4v; *Kócher anlegen. Sáháidak przypáác. Cingere pharetram. Calag* 310b, 310b, 311a; *Nie ieden twóy [Radziwile] grot zołtał w hárdym Mołkwicinie. Y Tátáryzn nie odniółł w fáydaku twéy łtrzały KochEpit* A3; *Miley pátrzyć gdy dziewczká [...] pięknie iedzie ná koniu z fáydakiem/ Niż kiedy fie oćiągnie ćiałnym inderakiem [= spódnicą]. BielSjem* 21; *BielRozm* 6; *Calep* 265a, 798a [2 r.]; [Thul, *Saydak pharetra, ubi portantur sagitte, teca sagittarum ReuchlinBartBydg* z7; *Skoroómy zsiadli, przybieżał czausz samoczwart, ubrany z sahadakiem RadzPodróž* 42; *Pharetra, ein kócher. P. feydak. Volck* 469].

W *połączeniach typu szeregowego z nazwami różnych rodzajów broni oraz innych akcesoriów wojennych* (12): *LibLeg* 11/157; *Páthrzayže czo łą zá przypadki á czo łą zá vbiory á ínstrumenthá iego [człowieka rozgniewanego]/ Miecz/ kiy/ fiekierá/ árkábuz/ fáháydak RejZwierc* 79; *StryjWjaz* A4; *PaprPan* D2v; *Ciałó iego [księcia Kiejstuta] Skirgayłó Synowiec/ Brát Iágełow do Wilná vczćiwie obyczáiem Xiążęcym przyprowadził/ [...] táńże vbrawłzy go we zbroię y w łzáty Xiążęce z łzábłá/ z włócznią y z fáydakiem/ położyli go ná łtos drew StryjKron* 467, 155, 411; *A Mars włyłtkie furie ná Mołkwę wywrócił Iuż/ bo z Luków niełtrzela/ fáydak mu y łtrzały Ogniem Króla Polłkiego włyłtkie wygorzáły. KochJez* B; *Luk/ y fáydak twóy/ Phaebe/ niech będzie/ lecz łtrzały Włercách nieprzijaciellkich w dzień boiu zołtały. KochFr* 12, 6; *Nie pomogłycby łuki/ łtrzały/ y fáydaki/ Káráceny/ y zbroie/ żeláźné łyłzaki/ Bechtery/ y páncérz/ y łniące przyłbice: Wywróci miłóść*

wnetże káždého ná nice. *PudłFr* 69, 14; [Ołtrźcie (*marg*) Albo Napierzayćie/ álbo wyćierayćie/ lub poleruyćie. (-) łtrzały/ nápełniayćie fáháydaki *BudBib Ier* 51/11; *PaprHerby* 106].

W porównaniach (2):

~ *Jako comparatum* (1): [Bóg mówi:] Oto ia przywiodę ná was pohánłtwo/ narod możny [...]. Sáydak iego iáko grob rozšyrzony: wšyłcy fá mężni [*Vulg Ier* 5/15-16]. *PowodPr* 8.

Jako comparandum (1): Czemu łczyry Chriřtyánłki prořtaczek tych náłładowác ma/ ktorzy z byłtrych rozumow řwoich/ iáko z fáydaká iákiego wypuřczáiá/ rozmáite mowy y powieřci/ iákoby nieiákie łtrzały/ ktorymi chcá w táiemnice Boże vgdźić *NiemObr* 96. ~

Wyrażenie: »sajdak pełnołtrzały« (1): Byłeř y ty Apollo nád załtępy řmiáły/ Wyniřczyłeř do czyřtá fáydak pełnołtrzały. *KochMuza* 26.

Przen (4) : Yákycie fá łtrzały w rękach duřego człowyeká/ tákycie fá dzyatki/ řłczęřliwi tho rodzicy/ ktorzy tákowych łtrzał máyá dolić w fáydaku/ ábowyem oni nye omyłá řie áni vřtána/ gdy będą myeć potrzebę z nyeprziyacyoły řwemi [*cf Ps* 126/4-5]. *GliczKsiqř* C5v; A Theraz pořmiewáiá řie zemnie młodłfy niřli ia [...]. Brzydzą řie mná/ á dáleko vćiekáiá przedemná/ y niewřthydzą řie plwác mi ná twarz. Abowiem fáydak řwoy otworzył [zły człowiek]/ y vtrapił mię/ y włoczył mi w vřtá wędzidło. *Leop Iob* 30/11, *Is* 49/2; *KochPs* 191.

2. *n-pers* (1) : Eodem die Petrus Cziefzly y Mielczarczik Saydak dictus de Calisz oriundus recognovit. *LibMal* 1544/80v.

Synonimy: 1. *kołczak, łubie, tuł*.

JR, (LW, MC, MN)